

Sygn. akt III AUa 174/16

Sygn. akt III AUz 25/16

Sygn. akt III AUz 26/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Sałańska - Szumakowicz
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2016 r. w Gdańsku sprawy

T. K. i D. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu składek

na skutek apelacji T. K. i D. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu- IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 października 2015 r. uzupełnionego postanowieniem z dnia 3 listopada 2015 r., sygn. akt IV U 1029/14

oraz na skutek zażaleń T. K. i D. K. na postanowienie Sądu Okręgowego w Elblągu- IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 listopada 2015 roku., sygn. akt IV U 1029/14

1. oddała obie apelacje;
2. zmienia zaskarżone postanowienie w punkcie II i III wyroku w ten sposób, że zasądza od T. K. i D. K. solidarnie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 3.600,00 (trzy tysiące sześćset 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
3. w pozostałym zakresie zażalenia oddała;
4. zasądza od T. K. i D. K. solidarnie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 2.700,00 (dwa tysiące siedemset 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za postępowanie apelacyjne;

5. koszty postępowania zażaleniowego wzajemnie znosi.

SSA Barbara Mazur SSA Maria Sałańska - Szumakowicz SSA Iwona Krzeczowska - Lason

Sygn. akt III AUa 174/16

Sygn. akt III AUz 25/16

Sygn. akt III AUz 26/16

UZASADNIENIE

Ubezpieczeni D. K. i T. K. odwołali się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 17 września 2014 r. zmieniających decyzje z dnia 17 marca 2014 r. przenoszące ich odpowiedzialność jako współników spółki cywilnej (...), T. K., w części dotyczącej kwoty zadłużenia w wyniku nieopłacenia składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. W ocenie ubezpieczonych organ nie uwzględnił wszystkich istotnych elementów stanu faktycznego, tj. dat i kwot faktycznych wpłat dokonanych przez spółkę i nie wskazał z tytułu konkretnie jakich składek, za jakie okresy, bez wyszczególnienia na kwoty należności głównej i odsetek, ustalił rzekome nieistniejące na dzień wydania decyzji zadłużenie spółki.

Pozwany w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Postanowieniem z dnia 19 stycznia 2015 r. Sąd zarządził połączenie sprawy z odwołania D. K. ze sprawą z odwołania T. K..

Sąd Okręgowy w Elblągu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 12 października 2015 r. w sprawie IV U 1029/14 oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. Spółka cywilna (...), T. K. posiada zadłużenie wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Decyzjami z dnia 17 marca 2014 r. organ stwierdził, że zarówno D. K., jak i T. K. jako współnicy spółki cywilnej (...), T. K. odpowiadają solidarnie ze spółką za zadłużenie powstałe w wyniku nieopłacenia składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych według podziału: składki na ubezpieczenie społeczne za okres od 08/2011-09/2011, 07/2012, 09/2012- 01/2014 w kwocie 145.562,43 zł plus odsetki w kwocie 10.850 zł liczone na dzień 14 marca 2014 r. oraz koszty upomnienia w kwocie 38 zł; składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres od 10/2012, 02/2013-01/2014 w kwocie 32.219,83 zł plus odsetki w kwocie 1.756 zł liczone na dzień 14 marca 2014 r. oraz koszty upomnienia w kwocie 38 zł; składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od 02/2013 - 01/2014 w kwocie 7.055,87 zł plus odsetki w kwocie 378 zł liczone na dzień 14 marca 2014 r. oraz koszty upomnienia w kwocie 38 zł. Decyzjami z dnia 21 maja 2014 r. organ rentowy zmienił decyzje z dnia 17 marca 2014 r. przenoszące odpowiedzialność na skarżących, jako współników spółki cywilnej, w części dotyczącej kwoty zadłużenia, wskazując jednocześnie konkretne kwoty z tytułu nieopłacanych składek. Ubezpieczeni w odwołaniu od tej decyzji wskazywali brak uwzględnienia przez organ rentowy wszystkich dokonanych przez nich wpłat. Organ rentowy po dokonaniu analizy wpłat w łącznej kwocie 34.719,06 zł dokonanych przez płatników w okresie od dnia 17 marca 2014 r. do dnia 21 maja 2014 r. uznał odwołanie za zasadne, co skutkowało wydaniem przez organ rentowy w dniu 1 sierpnia 2014 r. decyzji o uchyleniu w całości decyzji zmieniającej z dnia 21 maja 2014 r. przenoszącej odpowiedzialność z tytułu nieopłaconych składek przez (...) spółkę cywilną Doradcy Podatkowi D. K., T. K.. Kolejnymi decyzjami z dnia 17 września 2014 r. organ rentowy zmienił decyzje z dnia 17 marca 2014 r. przenoszącą zarówno odpowiedzialność na D. K., jak i T. K. jako współników spółki cywilnej (...) w części dotyczącej kwoty i okresu zadłużenia i ustalił, że odpowiadają oni za zadłużenie powstałe w wyniku nieopłacenia składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych według następującego podziału: składki na ubezpieczenie

społeczne za okres od 08/2011-09/2011, 02/2013-01/2014 w kwocie 107.560,20 zł należności głównej plus odsetki za zwłokę w kwocie 5.864 zł liczone na dzień 14 marca 2014 r.; składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres od 02/2013-04/2013, 07/2013, 11/2013-01/2014 w kwocie 16.227,64 zł należności głównej plus odsetki za zwłokę w kwocie 848 zł liczone na dzień 14 marca

2014 r.; składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od 11/2013-01/2014 w kwocie 1.708,93 zł należności głównej plus odsetki za zwłokę w kwocie 22 zł liczone na dzień 14 marca 2014 r. W przedmiotowej sprawie skarżący nie kwestionowali posiadania zadłużenia wobec pozwanego z tytułu nieopłacenia składek na ubezpieczenia społeczne zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, początkowo nie kwestionowali także przeniesienia odpowiedzialności, a jedynie kwestionowali wysokość kwoty zadłużenia przyjętej przez ZUS w zaskarżonych decyzjach. Natomiast na rozprawie w dniu 28 września 2015 r. podnieśli także zarzut przedwczesnego orzekania w przedmiocie odpowiedzialności wspólników w sytuacji, gdy spółka spłaca zadłużenie. Sąd Okręgowy po dokonaniu rozważań prawnych w oparciu o art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) oraz art. 115 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 613 ze zm.) i stanowisko judykatury w pierwszej kolejności uznał za bezpodstawny zarzut skarżących formułowany na rozprawie w dniu 28 września 2015 r. przedwczesnego orzekania w przedmiocie odpowiedzialności wspólników w sytuacji, gdy spółka spłaca zadłużenie. Sąd I instancji podzielił pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 stycznia 2013 r., II UK 160/12, Legalis, który wskazał, że egzekucja należności z tytułu ubezpieczeń społecznych, FP i FGŚP i ubezpieczenia zdrowotnego powstałych w związku z działalnością spółki cywilnej może być prowadzona wobec wspólników spółki cywilnej bez wcześniejszego stwierdzenia bezskuteczności egzekucji z majątku podatnika, o którym mowa w art. 108 § 4 ordynacji podatkowej. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 17 lipca 2007 r. (II UK 278/06, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 268) oraz z dnia 20 marca 2009 r. (II UK 304/08, Legalis), spółka cywilna, będąca umową tworzącą stosunek prawny powstający ze zobowiązania do wspólnego działania w celu osiągnięcia zamierzonego celu gospodarczego, nie jest - jako instytucja prawa zobowiązań - wyposażona w podmiotowość prawną (por. uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego: z dnia 28 stycznia 1993 r., III CZP 168/92, OSNCP 1993 Nr 6, poz. 106, z dnia 31 marca 1993 r., III CZP 176/92, OSNCP 1993 Nr 10, poz. 171 oraz z dnia 21 czerwca 1996 r., III CZP 111/95, OSNC 1996 Nr 5, poz. 63 i sprostowanie OSNC 1996 nr 7-8, s. 134). Nie może więc „oddzielić się” od wspólników i samodzielnie „stać się właścicielem majątku”, w związku z czym to, co jest określane „majątkiem spółki”, jest w rzeczywistości majątkiem jej wspólników, odrębnym

od ich majątków osobistych. Także w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej (art. 2 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej, Dz. U. Nr 101, poz. 1178 z późn. zm. oraz art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz. U. Nr 173, poz. 1807 z późn. zm.) wspólnicy, a nie spółka są przedsiębiorcami w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. W konsekwencji zobowiązania związane z prowadzeniem działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej nie są zobowiązaniami spółki, lecz zobowiązaniami wspólników (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 1997 r., II UKN 54/97, OSNAPiUS 1998 Nr 3, poz. 94). Odpowiedzialność wspólników spółki cywilnej za zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne a także na FP i FGŚP i ubezpieczenie zdrowotne wynikające z zatrudniania pracowników w związku prowadzeniem działalności kształtuje się na zasadach określonych w art. 115 ordynacji podatkowej, co powoduje, że egzekucja prowadzona jest do majątku odpowiedzialnych solidarnie wspólników (art. 91 ordynacji podatkowej w związku z art. 864 i 366 § 1 k.c.). Z istoty spółki cywilnej wynika, że egzekucja zmierzająca do zaspokojenia zobowiązań spółki prowadzona jest z majątku wspólników: wspólnego i osobistego. Nie zaprzecza temu posłużenie się przez ustawodawcę w art. 864 k.c. sformułowaniem „zobowiązania spółki”, które mogłoby sugerować istnienie długu na majątku spółki, gdyż - co podkreślono - spółka cywilna nie ma „własnego” wyodrębnionego majątku, nie może więc chodzić o zobowiązania spółki, lecz o zobowiązania wspólników związane z działalnością spółki. Tym samym zdaniem Sądu wymóg stwierdzenia bezskuteczności egzekucji z majątku spółki cywilnej należało uznać za niezasadny. Ponadto Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy w decyzji z dnia 17 września 2014 r. prawidłowo ustalił wysokość zadłużenia powstałego w wyniku nieopłacenia składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Sąd I instancji miał na względzie, że skarżący wskazali na brak uwzględnienia przez organ rentowy składek na ubezpieczenia społeczne za sierpień i wrzesień 2011 r. oraz kwestionowali trafność dokonania zaliczenia wpłat na następne okresy rozliczeniowe. Zarzucali także brak

uwzględnienia składek na ubezpieczenia zdrowotne za miesiące od lutego do kwietnia 2013 r. i lipiec 2013 r. przy jednoczesnym uznaniu, że składki za maj, czerwiec, sierpień, wrzesień i październik 2013 r. zostały zapłacone. W odniesieniu od składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych skarżący wskazywali, że organ rentowy uznał za nieopłacone składki od listopada 2013 r. do stycznia 2014 r. niezgodnie - w ocenie skarżących - ze złożonymi deklaracjami. Organ rentowy, ustosunkowując się do ich stanowiska przedstawił rozliczenie wpłat składek na ubezpieczenia społeczne za sierpień i wrzesień

2011 r. przekazanych pozwanemu przez organ egzekucyjny, jak również wpłat dokonanych na poczet składek na ubezpieczenia zdrowotne za miesiąc maj 2013 r. do października 2013 r. Jednocześnie organ rentowy przedstawił rozliczenie wpłat egzekucyjnych. Odwołujący podtrzymali swoje stanowisko w przedmiocie rozliczenia przez organ rentowy wpłat niezgodnie z deklaracjami. Sąd Okręgowy zobowiązał ich do przedłożenia zestawienia przypisanych składek z deklaracji za sporny okres z rozbiorem na fundusze oraz ze wskazaniem wpłaconych dobrowolnie kwot na poczet tych składek pod rygorem pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów. Wnioskodawcy nie wykonali zobowiązania sądu, nie przedstawili żadnych deklaracji ani dowodów potwierdzających dokonanie wpłat dobrowolnych, tym samym uniemożliwili weryfikację ich stanowiska. W ocenie Sądu Okręgowego strona skarżąca nie sprostowała wymogom przepisu art. 232 k.p.c. i 6 k.c. Zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie sąd, są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one wreszcie ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Strona skarżąca nie wykonując zobowiązania, uniemożliwiła sądowi weryfikację zarzutów i tym samym nie wykazała zasadności swojego stanowiska. W konsekwencji Sąd i instancji, kierując się treścią art. 477⁽¹⁴⁾ §1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Sąd Okręgowy w Elblągu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 3 listopada 2015 r. w sprawie IV U 1029/14 uzupełnił wyrok Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia 12 października 2015 r. wydanego w sprawie IV U 1029/14 w ten sposób, że dotychczasowemu brzmieniu wyroku nadano punkt pierwszy i dodano punkt drugi w brzmieniu: „zasądza od skarżącej D. K. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu” i dodano punkt trzeci w brzmieniu „zasądza od skarżącej T. K. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu”. Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowiły art. 351 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) z uwzględnieniem wartości sporu w kwocie 125.496,70 zł.

Apelacje od wyroku wywiedli T. K. i D. K. zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie przepisów art. 115 ustawy z dnia

29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2015 r., poz. 613 ze zm.) poprzez nieprawidłowe określenie wysokości kwoty zaległości spółki cywilnej (...) Doradcy Podatkowi D. K., T. K., za którą orzeczono ich solidarną odpowiedzialność oraz niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym nierozpoznanie zarzutu o przedwczesnym orzekaniu o odpowiedzialności solidarnej współników z tytułu zadłużenia spółki cywilnej wobec pozwanego, gdy zobowiązana spółka spłaca zadłużenie, co spowodowało błędne wnioski Sądu z całości materiału. Wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości.

Skarżący podnieśli tożsamą argumentację na poparcie zarzutów apelacyjnych wskazując, że w toku postępowania odwoławczego nie formułowali zarzutu o konieczności stwierdzenia bezskuteczności egzekucji z majątku spółki cywilnej. Stwierdzili tylko, że spółka zadłużenie spłaca i nie można orzec o ich solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania spółki w wysokości, która nie odpowiada rzeczywistemu długowi spółki. Nie ulega wątpliwości, że ewentualna zapłata zobowiązania spółki cywilnej (podmiotu głównego) stanowi przeszkodę do orzekania o odpowiedzialności osób trzecich (współników spółki cywilnej).

T. K. i D. K. wnieśli także zażalenia

na rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu zaskarżając je w całości i zarzucając mu niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym w szczególności art. 98 § 1 i 2 k.p.c. Zażądali jego uchylenie.

W uzasadnieniach zażaleń podnieśli tożsamą argumentację wskazując, że pozwanego w procesie reprezentowała L. D. pracownik Wydziału (...) Prawnej Zakładu Ubezpieczeń Oddział w E.. W związku z powyższym rozstrzygając o kosztach procesu Sąd Okręgowy nie powinien zastosować stawki minimalnej opłaty za czynności radcy prawnego z tytułu zastępstwa prawnego z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r., lecz orzec na podstawie art. 98 § 2 k.p.c., wobec reprezentowania organu rentowego przez etatowego pracownika pozwanego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje T. K. i D. K. jako bezzasadne nie zasługiwały na uwzględnienie.

Zażalenia skarżących zasługiwały częściowo na uwzględnienie skutkując zmianą zaskarżonego postanowienia w punkcie drugim i trzecim wyroku.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy - w zakresie przeniesienia odpowiedzialności na T. K. i D. K. jako współników spółki cywilnej (...) s.c. Doradcy (...), T. K. za składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okresy i w kwotach wskazanych w decyzji z dnia 17 września 2014 r. - przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji, Sąd Odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, że zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu Odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Na wstępie wskazać należy, że zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.; dalej u.s.u.s.) do składek na ubezpieczenia społeczne mają odpowiednie zastosowanie enumeratywnie wymienione w tym przepisie przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 613 ze zm.; dalej o.p.) - między innymi przepisy art. 108 § 1 i 4 oraz art. 115. Stosownie natomiast do art. 32 u.s.u.s. do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

Zgodnie z art. 115 § 1 o.p. w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie współnik spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej oraz komplementariusz spółki komandytowej albo komandytowo-akcyjnej odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i z pozostałymi współnikami za zaległości podatkowe spółki.

Przepis § 1 stosuje się również do odpowiedzialności byłego współnika za zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań, których termin płatności upływał w czasie, gdy był on współnikiem, oraz zaległości wymienione w art. 52 powstałe w czasie, gdy był on współnikiem. Za zobowiązania podatkowe powstałe, na podstawie odrębnych przepisów, po rozwiązaniu spółki odpowiadają osoby będące współnikami w momencie rozwiązania spółki (§ 2).

Orzeczenie o odpowiedzialności, o której mowa w § 1, za zaległości podatkowe spółki z tytułu zobowiązań podatkowych powstałych w sposób przewidziany w art. 21 § 1 pkt 1 nie wymaga uprzedniego wydania decyzji, o których mowa w art. 108 § 2 pkt 2 [decyzji: (a) określającej wysokość zobowiązania podatkowego, (b) o odpowiedzialności podatkowej płatnika lub inkasenta, (c) w sprawie zwrotu zaliczki naliczonego podatku od towarów i usług, (d) określającej

wysokość należnych odsetek za zwłokę, (e) określającej wysokość zaległości podatkowej, o której mowa w art. 52 oraz art. 52a]. W tym przypadku określenie wysokości zobowiązań podatkowych spółki, orzeczenie o odpowiedzialności płatnika (inkasenta), zwrocie zaliczki na naliczony podatek od towarów i usług lub określenie wysokości należnych odsetek za zwłokę następuje w decyzji, o której mowa w art.

108 § 1 (§ 4).

Wskazać należy, że spółka cywilna jest skodyfikowaną umową, stosunkiem zobowiązaniowym uregulowanym w przepisach art. 860 i n. k.c., która nie posiada podmiotowości prawnej. Nie może być więc zaliczona do jednostek organizacyjnych, którym przepisy ustaw przyznają zdolność prawną. Istota spółki cywilnej wyczerpuje się więc w dwu - lub nawet wielostronnym stosunku zobowiązaniowym łączącym wspólników (A. Kidyba, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, LEX, 2009). Spółka cywilna jest umownym stosunkiem cywilnoprawnym, a ściślej zobowiązaniem (art. 353 § 1 k.c.), w którym wspólnicy zobowiązują się do świadczenia (art. 353 § 2 k.c.), polegającego na dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w oznaczony sposób, w szczególności przez wniesienie wkładów (art. 860 § 1 k.c.). Wspólnikami spółki cywilnej mogą być podmioty prawa cywilnego, tj. osoby fizyczne i prawne z wyjątkiem tzw. ułomnych osób prawnych (K. Pietrzykowski, Kodeks cywilny. Komentarz, C.H. Beck 2009).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 października 2003 r., I CK 201/02, LEX nr 151608 wyraził pogląd, który Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podziela, że spółka cywilna nie jest podmiotem prawnym odrębnym od wspólników, lecz jest wielostronnym stosunkiem zobowiązaniowym łączącym wspólników. W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Najwyższy wyjaśnił, że pogląd, że spółka prawa cywilnego nie ma osobowości prawnej, uznać można za utrwalony zarówno w doktrynie, jak i w judykaturze (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 1993 r., III CZP 176/92, OSNCP 1993 nr 10, poz. 171). Rozbieżności, jakie zarysowały się w orzecznictwie co do kwestii, czy spółka cywilna, mimo braku osobowości prawnej, może być podmiotem praw i obowiązków z zakresu prawa cywilnego stanowiły asumpt do podjęcia przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów uchwały z dnia 26 stycznia 1996 r., III CZP 111/95, OSNC 1996 nr 5, poz. 63, w której stwierdzono, że spółka prawa cywilnego nie ma zdolności prawnej także w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej. Potwierdzeniem trafności stanowiska przyjętego w tej uchwale i właściwego odczytania woli ustawodawcy nieprzyznawania spółce cywilnej podmiotowości prawnej jest okoliczność, że ustawodawca mimo wprowadzenia nowych uregulowań, w świetle których koncepcja podmiotów prawa cywilnego uległa zasadniczej zmianie (por. art. 33¹ k.c. - dodany przez ustawę z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw - Dz. U. Nr 49, poz. 49), nie uznał za celowe znowelizowania przepisów dotyczących spółki cywilnej i przyznania jej osobowości prawnej. Co więcej, nie została jej przyznana także zdolność prawna, co nie pozwala zaliczyć spółki cywilnej nawet do jednostek organizacyjnych w rozumieniu art. 331 k.c., do których odpowiednio stosuje się przepisy o osobach prawnych. Nie wydaje się, aby ustawodawca nowelizując Kodeks cywilny we wskazanym zakresie, nie dostrzegł roli, jaką spółka cywilna odgrywa w życiu gospodarczym kraju. Jeśli mimo to nie przyznał jej nawet zdolności prawnej, to oznacza, że spółkę cywilną (art. 860-875 k.c.) zarówno przed wspomnianą nowelizacją, jak również po jej wejściu w życie (25 września 2003 r.) traktować należy wyłącznie jako stosunek prawny, bez możliwości nadawania spółce cywilnej cech jednostki organizacyjnej funkcjonującej jako odrębny podmiot prawa cywilnego.

W konsekwencji zobowiązania związane z prowadzeniem działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej nie są zobowiązaniami spółki, lecz zobowiązaniami wspólników (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 1997 r., II UKN 54/97, OSNAPiUS 1998 nr 3, poz. 94).

Działalność gospodarcza w ramach spółki jest prowadzona z wykorzystaniem majątku wspólnego wspólników, który został wniesiony do spółki (art. 861 i 862 k.c.). Odpowiedzialność wspólników spółek wskazanych w art. 115 o.p. obejmuje zaległości podatkowe spółki. Wobec braku przepisów szczególnych przyjmując należy, iż odpowiedzialność ta dotyczy także innych należności wskazanych w art. 107 § 2 o.p.

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy wskazać należało, że Sąd I instancji prawidłowo ocenił, że apelujący jako wspólnicy spółki cywilnej (...) s.c. Doradcy (...), T. K. odpowiadają solidarnie ze spółką za zadłużenia

powstałe w wyniku nieopłacania składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okresy i w kwotach wskazanych w decyzji z dnia 17 września 2014 r.

Skarżący nie potrafili skutecznie zakwestionować wskazanych przez organ rentowy kwot i okresów zaległości na składki wskazane w zaskarżonej decyzji. Ograniczyli się oni jedynie stwierdzenia, że kwoty zaległości spółki cywilnej zostały nieprawidłowo określone. W toku postępowania Sąd I instancji próbował zweryfikować prawidłowość ich twierdzeń zobowiązując ich do przedłożenia zestawienia przypisanych składek z deklaracji za sporny okres z rozbiciem na fundusze oraz ze wskazaniem wpłaconych dobrowolnie kwot na poczet tych składek pod rygorem pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów. Skarżący nie wykonali zobowiązania sądu, nie przedstawili żadnych deklaracji ani dowodów potwierdzających dokonanie wpłat dobrowolnych, tym samym uniemożliwili weryfikację ich stanowiska. Zatem Sąd Okręgowy trafnie uznał, że strona skarżąca nie sprostала wymogom przepisu art. 232 k.p.c. i 6 k.c.

Ponadto wbrew twierdzeniom apelujących Sąd I instancji - odniósł się do zarzutu przedwczesnego orzekania w przedmiocie odpowiedzialności wspólników w sytuacji, gdy spółka spłaca zadłużenie, co w ich ocenie stanowi przeszkodę do orzekania o ich solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania spółki w wysokości, która nie odpowiada rzeczywistemu długowi spółki – podzielając pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 stycznia 2013 r., II UK 160/12.

Należy powtórzyć apelującym, że wspólnik spółki cywilnej odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i z pozostałymi wspólnikami za zaległości podatkowe spółki. Z istoty spółki cywilnej wynika, że egzekucja zmierzająca do zaspokojenia zobowiązań spółki prowadzona jest z majątku wspólników: wspólnego i osobistego. Nie może więc „oddzielić się” od wspólników i samodzielnie „stać się właścicielem majątku”, w związku z czym to, co jest określane „majątkiem spółki”, jest w rzeczywistości majątkiem jej wspólników, odrębnym od ich majątków osobistych. W związku z tym bezpodstawne są twierdzenia apelujących, jakoby regulowanie zaległości wobec organu rentowego przez spółkę cywilną stanowi przeszkodę do orzekania o odpowiedzialności jej wspólników, ponieważ nie są to dwa samodzielne i niezależnie funkcjonujące podmioty.

Ponadto odwołać się należy do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 marca 2014 r., III AUa 552/13, LEX nr 1454536, który wskazał, że podziela wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w O. z dnia 14 listopada 2012 r., I SA/OI 502/12, stwierdzający, że przepis art. 108 § 4 o.p. określa jedynie możliwą datę wszczęcia egzekucji zobowiązania podatkowego wynikającego z decyzji przenoszącej odpowiedzialność na osobę trzecią. Wynika z niego wyłącznie, że egzekucja ta nie może być wszczęta zanim nie okaże się, że bezskuteczna jest egzekucja prowadzona wobec samego podatnika, czyli spółki. Przepis ten w ogóle nie normuje kwestii dotyczącej chwili wydania decyzji przenoszącej odpowiedzialność na osobę trzecią. Nie stoi on na przeszkodzie, ażeby przed ukończeniem postępowania egzekucyjnego przeciwko podatnikowi, wydana została decyzja o odpowiedzialności osób trzecich za ciężące na nim zaległości podatkowe. Decyzja o odpowiedzialności podatkowej wspólnika spółki jawnej może zatem zostać wydana bez względu na skuteczność egzekucji prowadzonej wobec spółki. Przepis art. 115 § 1 o.p. ustanawia jedynie zasadę solidarnej odpowiedzialności wspólnika (byłego wspólnika) m.in. spółki jawnej oraz samej spółki i pozostałych wspólników. Nie wynika z niego jakiegokolwiek uzależnienie orzeczenia o odpowiedzialności wspólnika od wyniku egzekucji prowadzonej wobec spółki. Z przepisu tego nie można wyprowadzić żadnych wniosków co do przedwczesności orzeczenia w sprawie o odpowiedzialności podatkowej skarżącego. Takie uzależnienie występuje natomiast przy orzekaniu o odpowiedzialności członków zarządu spółek kapitałowych i spółek kapitałowych w organizacji (art. 116 o.p.) (...). Brak przesłanki bezskuteczności egzekucji wobec majątku spółki nie stanowi przeszkody do wydania decyzji o ustaleniu odpowiedzialności wspólników spółki jawnej.

W świetle powyższego uznać należało, że wyrok Sądu pierwszej instancji odpowiada prawu, albowiem bezzasadne okazały się zarzuty podnoszone przez skarżących w apelacjach, wobec czego, w oparciu o art. 385 k.p.c. orzeczono, jak w punkcie pierwszym sentencji.

Odnosząc się do zażaleń na rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu wskazać należy, że zasługują one na uwzględnienie, ale z i innych przyczyn niż podane w ich uzasadnieniach.

Sąd Okręgowy błędnie zasądził po 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu na rzecz organu rentowego od każdego z odwołujących się współników spółki cywilnej. Wskazać bowiem należało, że pomimo połączenia spraw z odwołania T. K. i odwołania D. K. i prowadzenia go tylko technicznie pod jedną sygnaturą IV U 1029/14 należało się odwołać do regulacji prawnej wskazanej w art. 105 k.p.c., który w § 1 wskazuje, że współuczestnicy sporu zwracają koszty procesu w częściach równych. Sąd może jednak nakazać zwrot kosztów odpowiednio do udziału każdego ze współuczestników w sprawie, jeżeli pod tym względem zachodzą znaczne różnice. Natomiast art. 105 w § 2 k.p.c. stanowi, że na współuczestników sporu odpowiadających solidarnie co do istoty sprawy sąd włoży solidarny obowiązek zwrotu kosztów. Za koszty wynikłe z czynności procesowych, podjętych przez poszczególnych współuczestników wyłącznie we własnym interesie, inni współuczestnicy nie odpowiadają.

Art. 91 o.p. stanowi, że do odpowiedzialności solidarnej za zobowiązania podatkowe stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dla zobowiązań cywilnoprawnych. Natomiast z istoty solidarności dłużników (art. 366 § 1 k.c.) wynika, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych.

Skoro z istoty przedmiotowego zobowiązania za zaległości podatkowe i przepisów prawa materialnego wynika, że współnicy spółki cywilnej odpowiadają za nie solidarnie, to również tę zasadę w oparciu o art. 105 § 2 k.p.c. należało zastosować i zasądzić od skarżących solidarnie na rzecz organu rentowego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd II instancji nie podzielił argumentacji skarżących kwestionujących rozstrzygnięcie w zakresie kosztów procesu. Nieprawdą jest, że w postępowaniu organ rentowy był reprezentowany przez pracownika – L. D.. Wskazać bowiem należy, że radca prawny K. M. jako osoba umocowana do reprezentowania pozwanego sporządziła odpowiedzi na odwołania współników spółki (k. 5, 13 a.s.), przedłożyła pismo procesowe z dnia 16 marca 2015 r. (k. 38 a.s.) i była obecna na rozprawie w dniu 27 marca 2015 r. (protokół - k. 47 a.s.). Dopiero na rozprawie w dniu 28 stycznia 2015 r. pozwanego reprezentowała L. D. – pracownik (protokół – k. 66 a.s.).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nakład pracy radcy prawnego, jego aktywny udział w postępowaniu i stopień przygotowania uzasadnia przyznanie mu wynagrodzenia w stawce minimalnej w wysokości 3.600 zł stosownie do wartości przedmiotu sporu – 125.496,70 zł.

Z tych względów, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżone postanowienie zawarte w punkcie drugim i trzecim wyroku Sądu Okręgowego przy zastosowaniu art. 386 § 1 i art. 105 § 2 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.; dalej rozporządzenie), o czym orzeczono w punkcie drugim wyroku. Jednocześnie w punkcie trzecim orzeczenia na podstawie powyższych przepisów stosowanych a contrario zażalenia należało oddalić jako bezzasadne.

W punkcie czwartym Sąd Odwoławczy na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c. w zw. z art. 105 § 2 k.p.c. z § 12 ust. 1 pkt 2 i § 6 pkt 6 rozporządzenia orzekł o zwrocie kosztów procesu za postępowanie apelacyjne uwzględniając wartość przedmiotu zaskarżenia – 125.496,70 zł i okoliczność, że w pierwszej instancji sprawę prowadził ten sam radca prawny.

Sąd II instancji w punkcie piątym wyroku zniósł wzajemnie koszty postępowania zażaleniowego na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c., zgodnie z którym – w razie częściowego uwzględnienia żądań koszty między stronami ulegają wzajemnemu zniesieniu.

Otóż Sąd Okręgowy zasądził po 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu na rzecz organu rentowego od każdego z odwołujących się współników spółki cywilnej. Skarżący kwestionowali zasadność tego rozstrzygnięcia w całości, a pozwany wnosił o utrzymanie zaskarżonego rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny natomiast zamieniając zaskarżone

orzeczenie zasądził od T. K. i D. K. solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Zatem uznać należało, że każda ze stron uległa w połowie przeciwnikowi, stąd rozstrzygnięcie w przedmiocie wzajemnego zniesienia kosztów postępowania zażaleniowego.

SSA Maria Sałańska-Szumakowicz SSA Barbara Mazur SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń